

* LLETRAS *

* ART *

* CIENCIA *

PREUS

Número sol 2 quartos
 Trimestre 2 rals

Se publica

'ls dias 1 y 15 de cada mes

ADMINISTRACIÓ

Carrer de la Cucurulla, número 3
 Llibreria

CLAUSTRES

DE LA CATEDRAL DE GIRONA

DE la artística catedral de Girona, una de las primeras joyas arquitectónicas de Catalunya, es sens dupte 'l claustre la part més antiga.

Potser no hi ha altre edifici d'aquest género que l' aventatji, ni tan sols que l' iguali, en aquella relligiositat y en aquell cert misteri que 's respira, per lo general, en los claustres de las iglesias bisantinas y románicas.

Lo claustre de que 'ns ocupém pertanyia ja á l' iglesia primera, que s' comensá en l' any 1015 y quedá terminada en 21 de Setembre de 1038, y aquestos se construhiren quatre anys després.

Seguint la narració que d' ella n' ha fet l' arxiver municipal de Barcelona Joseph Puiggarí, constan d' una galeria baixa, contínua y prolongada, d' ángulsequilaterals, de mitja bóveda en tres de sos costats seguint l' inclinació del sostre; decorada ab dotze archs en plena cimbra ressaltats enfora en curvas concéntricas que s' ajuntan en una columneta demunt las respectivas ménsulas, apoyantse aquestas en

columnas generals de grandiosos capitells, que al igual de sas repisas posseheixen tota la gracia y capritxo de la ornamentació del sigle xi; tal es lo galant joch arquitectónich que en rigurosos ressorts sobre 'l fons obscur de criptas y sepulcres presenta 'l conjunt d' aquesta bellíssima página monumental.

Arrimada á la obra més moderna de la iglesia, s' hi veu desde 'l claustre la coneguda torre de Carlomagne, avuy molt més arrunada de lo que la presentém en lo dibuix.

Al portar lo nom de *torre de Carlomagne* no voldir que tingués cap mena de relació ab lo personatge francés; aquest es sols un nom que com á tot lo que 's remonta als primers temps de la época de la reconquista, l' hi ha donat desde antich lo poble de la ciutat de Girona, en la historia de la qual tant hi figura l' héroe del sigle viii.

Las onadas remorosas
 escarnian vostra veu.
 S' allunyavan las gavinas
 ab enuig de vostre indret,
 y 'ls sospirs que al vent llansavan

trist los recullia 'l vent.

La teva angoixa era molta,
era poch lo penar seu...

La papallona es tan débil
y lo flam es tan potent!...

Ell somreya á cada estona,
tu sospiravas ensemps
y á cada mot seu tornavas
més roja que 'l sol ponent.
Y 'ls esguarts d' en terra fixos
no movias, com si 'l greu
d' aquell amor no 't dés forsas
pera aixecarlos al cel.

Per fi la nit vingué... á voltas
¡quant triga á passar lo temps!...

Avuy al náixer las ombras
allí he tornat febrosech,
y las onadas al véurem
mormuravan baix, baixet...
com si volguessin las onas
contarme lo que ja sé!...

FRANCESCH CLARASÓ

AGNÉS DE LLAR

III

CARLES de Llar y son fill no paravan de treballar á fi de veurer á sa patria abrassada altre cop ab la perduda llibertat.

A aquest fi Francesch aná, per voluntat de son pare, á la vila de Puigcerdá, ahont residia son oncle Manel Descatllar, de la antiga familia d' aquest nom, qual palau se conserva encara en la heróica vila, y li explicá 'l plan d' una conspiració que 's devía tramitar, en sa casa de Vilafranca, contra 'ls francesos, á la que li suplicá no hi fes falta. Descatllar, després d' haverli promés que hi assistiria, parlá interessadament d' aixó al Governador de Puigcerdá Geroni Dualdo, lo qui manifestá que també hi aniria.

Deu dias després, á alta hora de la nit, se reunian en un saló de la antiga casa de Llar en Vilafranca, ademés dels personatjes mencionats, lo doctor Francisco Puig y son fill Joseph, Car-

les de Banyuls, Joan de Soler, Pere Prats, en una paraula, representants de tots los bons catalans que habitavan lo Rosselló y demés territoris cedits á Fransa, resolts á pendre un acort definitiu pera lliurar á sa patria del jou francés.

Allí 's sentia parlar acaloradament al vell Carles de Llar, lo mateix que á son fill, sempre plé d' energia y de coratge; allí 's veyá als conjurants ilusionar mil falagueras esperansas; y donant vol á sa patriótica fantasía, contemplavan á sa volguda terra, lliure ja, vessant de goig y sens recordar sos dias d' angoixa, més que per fer ressaltar lo somniat triomf. Los hi semblava veure ja resolts los problemas tot just plantejats; y secundats pels valents miquelets que manava l' intrépit Trinxarí, senyalavan segurs la derrota dels francesos y la humillació del orgullós Governador del castell de Vilafranca Enrich de Perlan. Ab aquestas esperansas acordaren entrar en la vila, donada la senyal per Francesch de Llar (que consistia en fer tremolar en un finestral de sa casa un drap blanch), ab un séquit de més de doscents catalans (quals armas eran guardadas en la cova de Fullá) y apoderarse del castell. Una vegada fet aixó ja contavan ab facilitat que anirian cayent en son poder las demás plassas fortas que 'ls francesos tenian en lo Rosselló.

Tan bon punt se despedian los conspiradors, havent ja resolt sas proposicions, se sentí prop de la sala un ¡ay! y al mateix temps remor de passos.

Aixó bastá pera intranquilisar als conspiradors.

Francesch examiná tots los departaments immediats á la sala, y no trovanthi res enterament que pogués engendrar sospitas, calmá á sos amichs ab pocas paraulas, assegurant que 'l tal soroll havia sigut una mera ilusió.

IV

Eran ja las duas de la matinada; y feya una d' aquellas nits en que 'l cel

apareix prenyat de negrenca nubolada, amenassant una de las fortas tempestats tan freqüentas en las vertents del Canigó en los dias crús d' hivern. L' ayre fret del Janer se deixava sentir ab tota sa potencia. Lluny la nacrada claror de la lluna y la pura brillantor de las estrellas, tenian los carrers de la vila cert aspecte trist y melancólich, á qual aspecte ajudava la indecisa llum del fanal d' alguna cantonada, sempre próxima á extinguirse.

Per ells se veyá passar com una sombra la desgraciada Agnés, l' única ánima vivent que en aquellas horas trepitjava la llisquenta neu, que 'smanenia forta, encara que en poca quantitat, aprofitant l' ausencia del encantador astre del dia.

Boja, desesperada, se la veyá recorrer los deserts carrers de Vilafranca, unas voltas parantse soptadament y altrás vegadas apretant desmesuradament lo pas. ¿Qué l' hi succehía? ¿qué l' hi passava?

Agnés havia escoltat tot lo que s' havia dit en la conspiració que tingué lloch, poch temps há, en casa de sos pares. Sens dupte havia sortit del fons de son cor aquell —¡ay!— que sentiren los conjurats al retirarse, y aquells passos eran d' ella al anarsen al carrer.

Los conspiradors havían parlat d' ofendre á Enrich de Perlan, y aixó bastá pera que sa aymada pensés que volian matarlo; y deixant apart l' amor á sa patria y l' amor á sa familia, y ubriacada del tot en aquell amor que sentia envers de Perlan, s' entregá desesperadament al dolor y á la tristesa.

Desde que sentí sortir de la boca dels conjurants las paraulas que ofenian á son únich consol, aburría als valents membres de sa familia y detestava als que volian defensar heróicament la honra de sas llars.

¡Quina desesperada situació la de la pobre Agnés!

Una vegada al carrer, comensá á caminar sens saber ahont dirigía sos passos ni ahont colocava sos peus. Al

cap de temps, durant lo qual ni s' havia apercebut de la freda temperatura, comensá, com qui diu, á despertarse de son entontiment; son expressiu rostre s' animá, y una llaugera rialla apuntá en sos carminosos llabis, que per cert de tot participava ménos d' alegría. Alashoras se la veyá caminar vers un punt determinat.

En efecte, després de passar alguns carrers entrá en una casa situada prop de la antiga muralla, y pujá precipitadament l' escala. Era á casa 'l tinent del rey, Enrich de Perlan.

Tan bon punt aquest vegé á Agnés, llegí en son rostre trasmudat alguna mala nova. Aquella, plena d' ira y de venjansa contra 'ls qu' eran sos paisans, li esplicá tota la trama de la conspiració urdida en la casa de sos pares.

Acabada la relació d' Agnés, que no fou llarga per cert, de Perlan se 'n despedí y desaparegué ab precipitació de la sala, deixantla sola en sa propia casa.

Agnés esperá molt temps, després del qual se deixá caurer demunt d' un silló, plena de cansanci y apoderada per complert del somni. Ab tot y lo trastornada qu' estava la ment d' Agnés, son somni fou dols com pocas vegadas.

Passadas algunas horas despertá; y ¡quan no havia cambiat la situació! En lloch de la nit amenassadora, regnava refulgent l' astre del dia; y com mofantse de son dolor, lo festiu rossinyol refilava melódicas cansons, lo Tet murmurava més alegroy que may, y lo llauger ventitjol del matí removía las fullas dels arbres plenas de fresca rosada.

¡Quin horrorós contrast! Ella 's trobava dins d' un cotxo sens saber ahont la conduhía; y comprenent l' interessat y vil amor d' Enrich, anegada en plor, veyá transcorre, al compás dels boscos y las montanyas, sas perdudas esperansas, y fondres, al ensemps de la neu, aquell foch amorós qu' abrusava sas entranyas!

Acabará

PLANY DE AMOR

M' has enganyat al fi ¡pérfida dona!
tenintme convenut de que m' aymavas;
has robat de mon cor la pau tranquila,
deixant penosa y trista la meva ànima.

Greu hora fou per mí la d' aquell dia
en que plé d' ignocencia 'l sí vaig darte,
en que 'l sí vas darm' tú, vil y traidora,
tan sols per altre jorn abandonarme.

Un any ara farà que 'm prometeres
serme fidel en tot; falsa 't mostrares;
un any, sí, que postrada en los meus brassos
aymarm' per sempre més vares jurarme.

¡Quí ho havia de dir! ¡mentida sembla!
d' aquell amor jo 'm migro en l' anyoransa;
jo, que cegat per ton amor patía,
jo, que tant te volia y t' adorava!

Avuy, del que alegria avans per mi era
sols ne resta dolor: si avans te dava
mon pobre cor plahers, goig y alegria,
per recort li has deixat penas amargas.

ESTEVE FOREST Y SICART

Girona.—1882

BELLAS ARTS

VARIAS son las obras que 'ls
amateurs en bellas arts han
pogut veure exposadas l' última quin-
zena en l' establiment Parés.

Citarém en primer lloch un quadro
del Sr. Planella y Rodriguez, en quin
se presenta 'l retrato eqüestre del ge-
neral Prendergast á primer terme,
seguit de son brillant estat major y
destacantse tot sobre 'l Monjuich, que
s'entreveu vagament alluny, servint de
fondo á la composició. La simpática fi-
gura del general es de parecut notable
y posa ab elegant naturalitat, aixís com
las de son estat major son apuntadas
justament y ab senzillesa; lo dibuix es
correcte y la composició ben trobada
y sumament agradable. Tant en aquest
quadro com en dos de més petits que
igualmente lo mateix autor ha presen-

tat se veu que posseheix magnífichs y
sólits coneixements artístichs.

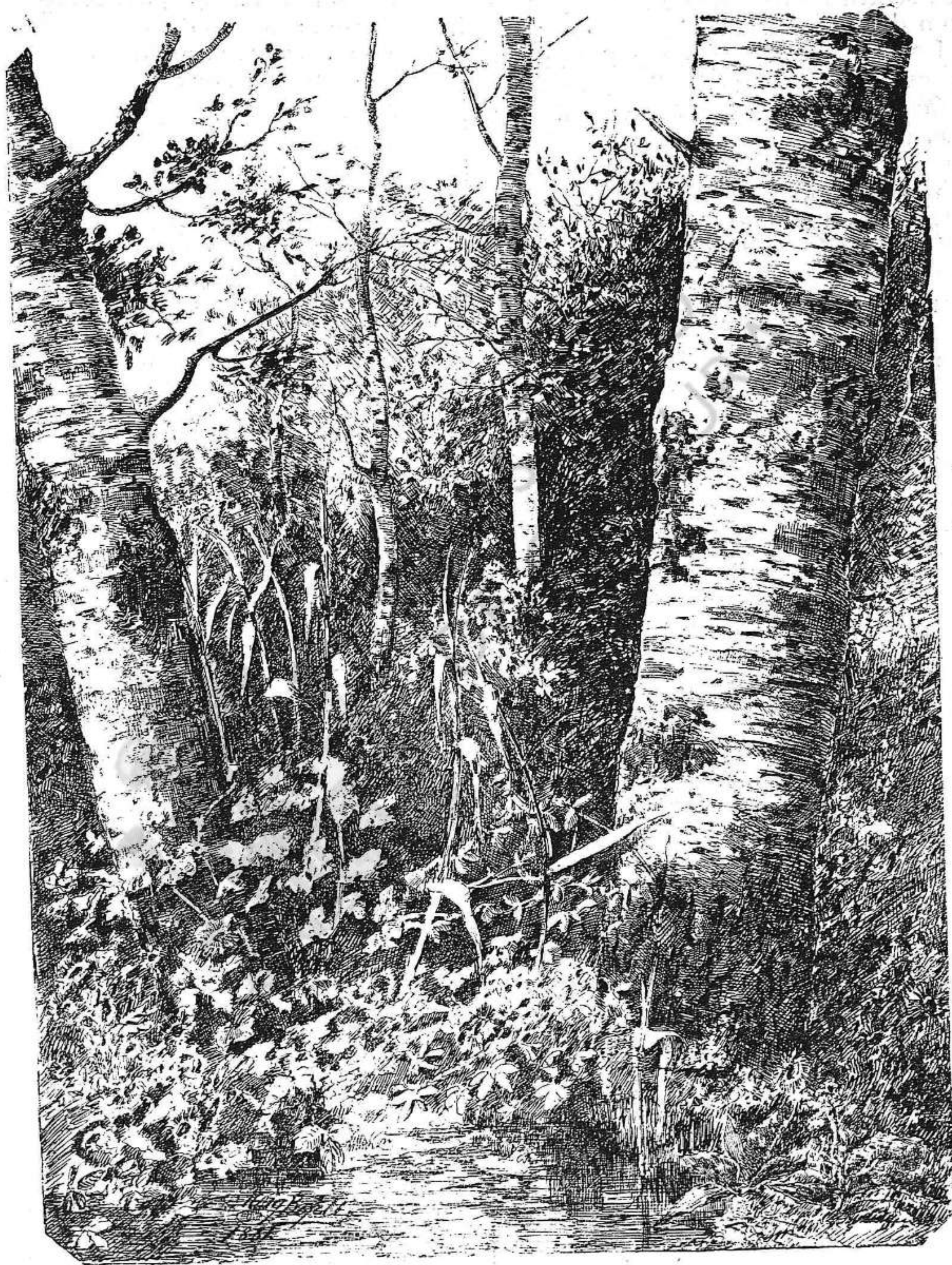
Lo senyor Fluixench ha exposat un
quadro quin assumpto es tret de l' his-
toria de Catalunya. Omitim cap co-
mentari en dihent que son autor ho es
del «Xiquets de Valls» y que 'ls dos
están á la mateixa altura.

Lo jove pintor Sr. Llorens y Riu ha
exposat un quadro al oli, una aquare-
la y un dibuix. En totas tres obras s' hi
notan instints de colorista y disposició
laudable á poetisar los assumptos,
qualitats seductoras en un quadro
quan van acompanyadas de la forma
correcte que 'l Sr. Llorens no posse-
heix encara, però que podrá adquirir
per medi del estudi constant de la
naturalesa.

En Muñoz Degrain, lo celebrat au-
tor de la hermosa tela «Otello y Des-
démona,» ha exposat un quadro de
costums d' Andalusía, en quin, si be
nos ha semblat abocetat y de color
convencional, s' hiveu, no obstant, en
lo bon gust en que las massas son dis-
tribuhidas, en la factura espontánea, en
las actituts expressivas de las figuras
y en l' entonació armónica, la má
dócil que obeheix la voluntat d' un
artista de verdader talent.

Lo Sr. Pahissa ha exposat un pai-
satje que té trossos ben apuntats. Lo
senyor Meifren un paisatge y una ma-
rina de simpática entonació, y per fi
'l senyor Llimona un quadro que es-
cullinhi per assumpto un vell contant
una rondalla, li ha donat lloch á
presentar al espectador una típica
cuyna de pagés plena y exuberant de
detalls d' observació colocats ab cone-
ixements de perspectiva y pintats ab
entonació justa.

Ultimament en Miralles, l' elegant
pintor, lo simpátich impresionista, lo
colorista distingit, ha presentat quatre
petits quadros en lo mateix local. Son
quatre joyas decorativas que respiran
l' aroma, l' elegancia, lo *chich* pari-
sien; en ells no hi busqueu composi-
ció; dibuixa ab sensibilitat tan exquisi-

VORERAS DEL LLOBREGAT

Dibuix á la ploma del Sr. Roig y Bofill

da que arriba fins á sacrificar la veritat á la bellesa, y sos quadros sembla com que sentin l' olor forta é indecisa d' un pom de cardenias, violetas y camelias.

Lo Sr. Cusachs, l' autor d' un retrato exposat, amant de l' escola d' en Bonnat, Carulus Durán y Cabanel, y aquestos fills del nostre gran Velazquez, busca avans que tot la veritat, y subjecta tot lo demás á ella. Aixís ho demostra en son quadro. La figura es enérgicament pintada y colorida ab justesa, té relleu notable y la posa es natural y ben sentida. La levita potser resulta un poch clara, petit defecte que no destorba en res l' efecte armónich del retrato.

Del senyor Marqués hi ha un paisatge que com tots los d' aquest jove artista es pintat ab desenfado, de detalls justíssims en los primers termes y d' entonació no tan acertada en lo fondo.

Del Sr. Borrell es un carrer nevat, un grupo de cassa y un de fruyta, interpretat tot ab acert del natural.

Voltat de tots aquestos quadros y formant un conjunt de variada y armónica entonació, se destaca un busto d' hermosa dona modelat magistralment per lo Sr. Gamot, busto grandíós y expressiu que sembla l' anima d' aquesta manifestació del talent.

M. M. M.

LA CREU D' OR

Quan la terra catalana
Lo francès va trepitjar,
Al compas de la sardana
Vám aná' un jorn á lluitar.
Refilava la tenora
Y 'ns mirava encisadora
La pubilla del hostal
Abocada al finestral.
—Digas, Laya ¿ballarem,
Si torném aquesta nit,
La sardana que toquém?
—Com tu vulgas.—Ja está dit.—

Quan vám ser á la montanya
Lo francès ja no era lluny.

—¡Au! vám dirnos, ¡Visca Espanya!
Avant sempre y ferro al puny!—
Lo francès, que als seus manava,
Una creu al pit portava,
Y vaig dir:—¿Vejam? Pot ser
Un regalo 'n podré fer
A la noya de l' hostal
A qui estimo embadalit.
¡Déu valer un dineral!
¿Arranquemli? Ja está dit.—

Quan pe 'l bosch nos amagavam
Carregavam lo fusell;
Si un francès á tret trobavam,
—¡Au, cridavam; foch y á ell!—
Y saltavam, y corriam,
Y com feras nos batiam,
Y matavam sense cor,
Fins que, dantme la creu d' or,
Perdò y vida demanant,
Va morir aquell francès.
Vám contarnos tremolant.
—¿Quants ne mancan?—No més tres.

Vensut ja, de retirada
Va aná' al poble l' enemich.
¡Ay jornada malhaurada
Per la vila d' Hostalrich!
Per dar foch á sa venjansa
Van cremarte 'ls fills de Fransa,
Patria meva del meu cor!
Jo al pit duya la creu d' or,
Y, al veure Hostalrich cremar,
La mirava d' ira encés.
Quan al poble vam entrar
¿Qué 'n restava d' ell?—No res.—

Cops de mall al pòls sentía,
Foll d' irát, volent morir.
Lo francès ja lluny fugía,
Vers Girona va fugir.
Caminavam, avansavam,
Per la vila entrant anavam
Y 'm parava esporuguit,
Y escoltava, y ni un sol crit
Se sentía ressonar,
Y 's sentía en cambi un res
A la vora del fossar.
—¿Un enterro?—¿De qui es?

—Diuhem qu' era la pubilla
Mes bonica del carrer.
—Ay del ay! La meva filla!
Plorant deya l' hostaler.
—¿Vostra filla es la enterrada?
—Sí; un francès l' ha deshonorada
Y l' ha morta aquesta nit.

—Teniu donchs, de sobre 'l pit,
Vaig dir, dantli la creu d' or:
La he venjada.—¿Com?—L' hi he pres.
Y, en lloch de llansá aquest plor...
—¿Qué, fill meu? —Guerra al francés!

FREDERICH SOLER

NOVAS

Actualment se troban exposats en lo saló nou del Consistori de Casa la Ciutat los bocetos del concurs pera erigir en lo Parch una estàtua eqüestre al general Prim.

Catorze ó setze son los que hi han prés part, y en general pot ben dirse que 'ls esculptors s' han lluhit. Aixó no obstant, molts dels bocetos concorreguts mostran á las claras que sos autors no han estat tan felissos en la disposició del conjunt del monument com en sas parts ó detalls, y adverteixis que tractantse d' una estàtua eqüestre l' aspecte es superior y anterior á tot. Sens voler rebaixar en lo més mínim las demás obras, creyém que sols dos bocetos reuneixen las primeras condicions, bocetos que no senyalarém per lo poch secrets que son los noms dels artistes que han prés part en lo concurs.

De totas maneres consti que 'ls esculptors han fet un bon paper, ab tot y que, segons sembla, los artistes de renóm han cedit lo camp al jovent estudiós.

Lo *Círculo Artístico* d' aquesta capital, corporació de caràcter eminentment práctic que conta ja un any de vida, després d' haver passat tot aquest temps en lo desenrotllo de sa interior organisació y comprenent que 'ls artistes així necessitan del estudi del natural com dels coneixements teórichs, ja sian d' índole artística, literaria, científica ó económic, ha determinat engrandir son círcol de acció, á fi de lo-

grar lo qual últimament ha prés acorts de verdadera importancia pera 'l desenrotllo d' aquella societat.

En primer lloch debém mencionar una exposició de bellas-arts que anualment celebrarà 'l *Círculo Artístico*, idea que sens dubte será ben rebuda per los amants del art.

Així mateix s' ha nombrat una comissió encarregada d' organisar excursions de caràcter purament artístich, al objecte de sortir al camp pera estudiar lo paisatge, visitant de pas las construccions d' épocas passadas que per algun concepte ofereixin interés al artista.

No cal dir que tampoch s' ha olvidat la celebració de conferencias y vetlladas artísticas, havent tingut lo bon acort de no prodigar las unas ni las altrás, procurant que totas tingan verdadera importancia y despertin l' interés.

Segons las noticias que tenim, á primers del mes entrant la propia corporació conmemorará son primer aniversari ab una festa campestre y una vetllada en los salons del Foment de la Producció Espanyola.

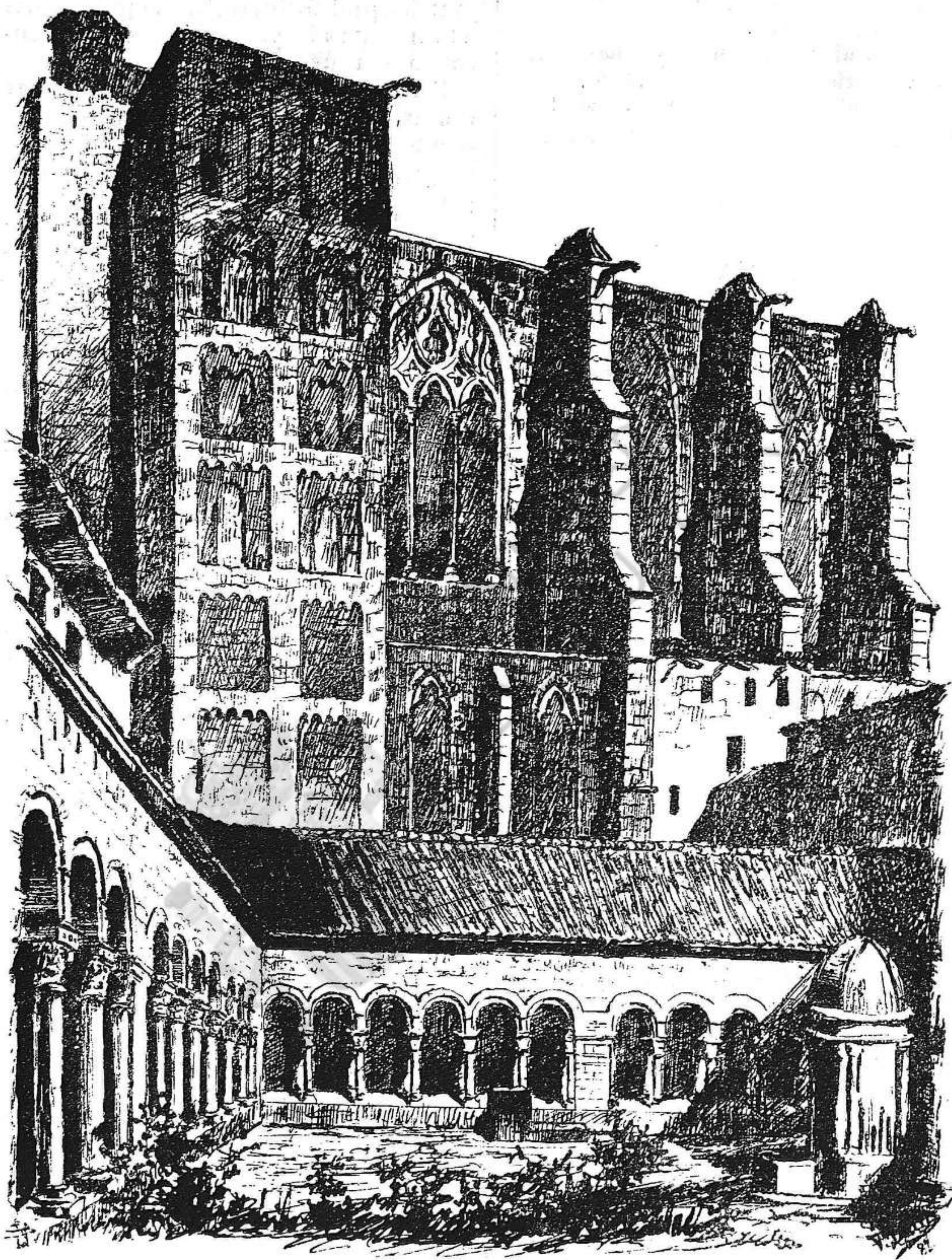
Molt nos plau la iniciativa que demostra 'l *Círculo Artístico* y esperém veure un per un realisats sos propósitos.

ADVERTENCIA

Al suscriptor que, á partir de la aparició del present número, sia 'l primer en presentarne tres més que 's suscrigan per un any á L' AVENS, se li regalará un exemplar del nou poema d' en Francesch Pelay Briç «La Orientada» magníficament enquadernat.

Lo que aixís ho fassi deurá dirigir-se á la redacció de L' AVENS, carrer de la Cucurulla, n.º 9, baixos, de 9 á 11 del matí.

Cada quinze dias oferirém un regalo semblant en las propias condicions.

CLAUSTRES DE LA CATEDRAL DE GIRONA

Tipografia «La Academia;» de E. Ullastres, Ronda Universitat, 96